

6 Cdo 185/2011

R o z s u d o k
V m e n e S l o v e n s k e j r e p u b l i k y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ladislava Górásza a členov senátu JUDr. Rudolfa Čirča a JUDr. Ivana Machynika, v právnej veci žalobcu **D. O.**, bývajúceho K., zastúpeného JUDr. Marekom Radačovským, advokátom so sídlom v Košiciach, Štefánikova 26, proti žalovanej **Slovenskej republike**, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Župné námestie 13, **o zaplatenie 5 000 000 € s príslušenstvom**, ktorá vec sa viedla na Okresnom súde Topoľčany pod sp.zn. 6 C 164/2008, o dovolaniach účastníkov proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 21. júla 2011 sp.zn. 7 Co 115/2010, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie žalobcu v časti smerujúcej proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený výrok rozsudku súdu prvého stupňa o zamietnutí časti žaloby a vo výroku o trovách konania, **o d m i e t a .**

Dovolanie žalobcu v časti smerujúcej proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený výrok rozsudku súdu prvého stupňa o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi úrok z omeškania, **z a m i e t a .**

Dovolanie žalovanej **o d m i e t a .**

Žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Topoľčany (ďalej len „súd prvého stupňa“) rozsudkom zo 7. júla 2010 č.k. 6 C 164/2008-238 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 120 000 € spolu s 8,5 % -ným úrokom z omeškania ročne od 19. augusta 2008 do zaplataenia, to všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Žalobu vo zvyšku, presahujúcom sumu 120 000 € a priznané úroky z omeškania, zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že žiadny z účastníkov nemá právo na ich náhradu. Pri rozhodovaní o veci samej vychádzal z toho, že vykonaným dokazovaním boli preukázané podmienky vzniku zodpovednosti žalovanej za škodu, a teda i za nemajetkovú ujmu, náhrada ktorej sa žalobou uplatňuje, v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len zákon č. 58/1969“) v spojení s čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Nezákonným trestným stíhaním žalobcu, dovŕšeným uložením trestu odňatia slobody, ktorý žalovaný sčasti vykonal, sa vážne zasiahlo do jeho osobnej slobody, dobrej povesti a zanechalo negatívne dôsledky v jeho osobnom, rodinnom, spoločenskom a v neposlednom rade aj v jeho pracovnom živote. S prihliadnutím na závažnosť ujmy na uvedených právach žalobcu, berúc do úvahy následné reakcie, ktoré zásah do práv žalobcu vyvolal v jednotlivých sférach jeho osobností a dĺžku vykonaného trestu, potom voľnou úvahou určil rozsah náhrady nemajetkovej ujmy sumou 120 000 €. Na splnenie tejto povinnosti zaviazal žalovanú spolu s 8,5 % -ným úrokom, majúc za to, že žalovaná sa dostala do omeškania so splnením dlhu uplynutím 6 mesiacov od jeho uplatnenia. Žalobu na splnenie povinnosti nad sumu 120 000 € (žalobca uplatňoval náhradu v sume 5 000 000 €) zamietol majúc za to, že priznanie náhrady vo väčšom rozsahu by nebolo primerané okolnostiam veci, a na to, že výkon časti nezákonne uloženého trestu nezanechalo až také závažné následky v podnikateľskej sfére žalobcu.

Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“), konajúci o odvolaniach účastníkov, rozsudkom z 21. júla 2011 sp.zn. 7 Co 115/2010 rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým bolo žalobe sčasti vyhovené, vo výroku, ktorým bola žaloba vo zvyšku zamietnutá a vo výroku o trovách konania potvrdil a vo výroku, ktorým bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi úrok z omeškania, zmenil tak, že žalobu v tejto časti zamietol. Účastníkom nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Na odôvodnenie svojho rozhodnutia v časti potvrdzujúcej rozsudok súdu prvého stupňa, okrem iného, uviedol:

„Súd prvého stupňa v prejednávanej veci, najmä po predchádzajúcom zrušujúcom uznesení odvolacieho súdu a na základe usmernenia jeho ďalšieho postupu v konaní, dostatočne zistil všetky rozhodujúce skutočnosti a svoje zistenia aj správne právne posúdil. Odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožňuje s jeho skutkovými a právnymi závermi týkajúcimi sa danosti nároku žalobcu na náhradu škody spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu podľa zákona č. 58/1969 Zb. a s aplikáciou čl.5 ods. 1 a ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Predmetom odvolacieho konania vzhľadom na obsah odvolaní oboch účastníkov, keď žalovaný už nepopieral základ nároku žalobcu na náhradu škody, zostala otázka výšky tejto náhrady. Výšku náhrady škody, ktorú v prejednávanej veci určil súd prvého stupňa, považuje aj odvolací súd za správnu a primeranú okolnostiam za ktorých k zásahu došlo. Žalobca sa voči štátu domáha zaplata sumy 5 000 000 € s príslušenstvom ako náhrady nemajetkovej ujmy za obmedzenie jeho osobnej slobody v dôsledku výkonu trestu odňatia slobody, v súvislosti s trestným konaním, v ktorom bol oslobodený spod obžaloby z dôvodu, že zanikla trestnosť jeho činu, lebo jeho konanie nebolo konaním trestným. Výšku uplatnenej nemajetkovej ujmy v návrhu žalobca odôvodnil tým, že vychádzal z rozhodnutia súdov v iných veciach s tým, že ak súd v trestnej veci dospel k záveru, že ten páchatel', ktorý sa len pokúsi neoprávnene získať sumu 10 000 000,-- Sk (prípád žalobcu), a ktorému za to bol uložený trest odňatia slobody v trvaní päť rokov, potom z toho vyplýva, že páchatel' musí päť rokov pykať za sumu 10 000 000,-- Sk. Žalobca trpel, pykal z dôvodu nezákonného postupu, viac ako 10 rokov, nezákonne bol stíhaný, väznený a preto je na mieste a v súlade so zásadou spravodlivosti, aby mu bola nemajetková ujma uhradená v sume najmenej 20 000 000,-- Sk. Rozšírenie žaloby na sumu 5 000 000 eur odôvodnil poukazom na právoplatne rozhodnutú vec Okresného súdu Prešov, v ktorej súd odškodnil poškodeného za nezákonné predvedenie na výsluch na políciu, kde zotrval len niekoľko hodín, nemajetkovou ujmovou vo výške 4 000 000,-- Sk, potom žalobca za viac ako 10 rokov nezákonného prenasledovania by mal byť odškodnený vo výške oveľa vyššej, a tou je suma 5 000 000 eur.

Na prejednávajúcu vec súd prvého stupňa správne aplikoval právny predpis -

zákon č. 58/1969 Zb. z ktorého vyvodil zodpovednosť žalovaného za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu. Tento zákon však neriešil otázku výšky náhrady škody ako práva na náhradu škody ako „spravodlivého zadostučinenia“, ktoré by umožňovalo náhradu nielen skutočnej majetkovej škody, ale aj náhradu nemajetkovej ujmy. V prípade neoprávneného obmedzenia osobnej slobody, čo bol prípad žalobcu, potom vyplýva nárok žalobcu na odškodnenie nemateriálnej ujmy priamo z čl. 5 ods. 5 Dohovoru, pri absencii úpravy tejto náhrady škody v našom platnom právnom predpise - zák. č. 58/1969 Zb., účinnom v čase vzniku nároku žalobcu. Vnútroštátna právna úprava obsiahnutá v zákone č. 58/1969 Zb. je z hľadiska obsahu nároku na náhradu škody užšia, než aká vyplýva z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a preto je treba priamo aplikovať čl. 5 ods. 5 Dohovoru, ktorý má v súlade s Ústavou SR prednosť pred zákonnou úpravou. Avšak ani čl. 5 ods. 5 Dohody neupresňuje výšku v akej by malo byť odškodnenie za materiálnu škodu a morálnu ujmu poskytnuté. Odvolací súd je toho názoru, že za situácie, keď v uvedených právnych predpisoch neexistujú žiadne kritériá, pre určenie náhrady nemajetkovej ujmy, ani žiadna metodika výpočtu ani žiadne bodové ohodnotenie, na základe ktorých by sa výška priznávanej náhrady súdom určila, je treba určiť túto výšku na základe zákona podľa voľnej úvahy súdu (§136 OSP), ktorá však musí byť odôvodnená a musí mať svoj základ v zistenom skutkovom stave. Náhrada by mala byť taká vysoká, aby mohla splniť úlohu odškodňovaciú, nielen symbolickú. Na druhej strane však nemôže byť táto náhrada ani neprimerane vysoká. Určité hranice, v ktorých je možné sa pohybovať pri úvahe súdu o výške náhrady škody, je podľa názoru odvolacieho súdu, možné vyvodiť z teraz platnej právnej úpravy zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, ktorý bol s účinnosťou od 1.1.2009 novelizovaný zákonom č. 517/2008. Uvedenou novelou bola doplnená právna úprava posudzovania nároku na úhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (§ 17) a to jednak určením kritérií, ktoré súd v rámci rozhodovacej činnosti zohľadňuje, ako aj zavedením mechanizmu určovania minimálnej výšky nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch, ktorá sa odvíja od priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR. Z ust. § 17 ods. 3 zákona po novele vyplýva, že výška nemajetkovej ujmy v peniazoch sa určuje s prihliadnutím najmä na (1) osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, (2) závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo, (3) závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, (4) závažnosť následkov, ktoré vznikli v spoločenskom uplatnení. Podľa § 17 ods. 4 zákona platí, že

výška nemajetkovej ujmy spôsobenej rozhodnutím o zatknutí, zadržaní alebo inom pozbavení osobnej slobody, či rozhodnutí o treste alebo o väzbe je najmenej jedna tridsatina priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR za predchádzajúci kalendárny rok, a to za každý aj začatý deň pozbavenia osobnej slobody. Z uvedeného vyplýva, že ani v súčasnej dobe platný zákon č. 514/2003 Z.z. neupravuje náhradu škody ako peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy v celom rozsahu, ale upravuje len mechanizmus určenia minimálnej výšky nemajetkovej ujmy za dobu pozbavenia osobnej slobody. Zákon č. 514/2003 Z.z. teda možno použiť len pre určenie minimálnej výšky náhrady, ktorá by ani v prípade nároku posudzovaného podľa predchádzajúceho zákona č. 58/1969 Zb. nemala byť nižšia ako je minimálna výška náhrady vypočítaná podľa teraz platného zákona. Horná hranica náhrady však nie je určená, ale je ponechaná na úvahe súdu (§ 136 OSP), no ani určenie výšky nemajetkovej ujmy úvahou súdu nie je neobmedzené, pretože aj úvaha súdu musí mať vždy podklad v zistení skutočností, ktoré mu umožnia určité kvantitatívne posúdenie základných súvislostí.

Odvolací súd pri úvahe o výške náhrady nemajetkovej ujmy vychádzal z názoru, že právo domáhať sa takejto náhrady sa musí priznať každému, komu škoda alebo ujma vznikla ako dôsledok nezákonného rozhodnutia orgánu štátu alebo ako dôsledok nesprávneho úradného postupu takéhoto orgánu. Náhrada škody by mala predstavovať „spravodlivé zadosťučinenie“ a zahŕňať peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy (morálnu ujmu) ako i iné formy zadosťučinenia (napr. verejné ospravedlnenie, uverejnenie zrušujúceho rozsudku a stručného znenia odôvodnenia a pod.) Morálna ujma zahŕňa ujmu spôsobenú poškodením občianskej cti, spôsobenú poškodením dobrej povesti, v dôsledku morálneho utrpenia v prípade zadržania, väzby, výkonu trestu odňatia slobody. Súd prvého stupňa sa uvedenými kritériami riadil a svoje rozhodnutie o prisúdenej výške náhrady nemajetkovej ujmy žalobcovi v sume 120 000 € aj náležite odôvodnil a s týmto odôvodnením sa odvolací súd stotožnil. Výška náhrady je primeraná aj s prihliadnutím na to, že žalovaný nevyužil možnosť aj inej formy zadosťučinenia, ako je napr. ospravedlnenie sa žalobcovi.

Námietku žalobcu, že súd prvého stupňa nezdôvodnil, prečo mu priznal náhradu v nižšej sume ako prvým rozsudkom, považuje odvolací súd za neopodstatnenú, pretože v poradí prvý rozsudok, ktorým bola žalobcovi prisúdená náhrada vo výške 150 000 € a vo zvyšku bol jeho nárok zamietnutý, bol odvolacím súdom v celom rozsahu zrušený práve z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti pre nedostatok dôvodov. Preto pri rozhodovaní o nároku

žalobcu po doplnení dokazovania, nebol súd prvého stupňa viazaný výškou určenou svojim predchádzajúcim rozsudkom a teda ani zdôvodnením, prečo určil inú výšku tejto náhrady. Jeho odôvodnenie prisúdenej výšky náhrady nemajetkovej ujmy napadnutým rozsudkom bolo správne zamerané na zdôvodnenie tejto sumy, z hľadiska dôvodov tak, aby bola preskúmateľná. Pokiaľ žalobca v odvolaní namietal, že prisúdená výška náhrady je neprimerane nízka s poukazom na iné rozhodnutie, odvolací súd dodáva, že súd nie je viazaný rozsudkom iného súdu a navyše rozhodnutie na ktoré žalobca odkazuje (rozsudok OS Prešov sp. zn 9 C 216/2002), sa týka inej právnej problematiky, pretože v ňom sa riešila náhrada nemajetkovej ujmy v konaní o ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa ust. § 13 ods. 2 OZ, rovnako ako nároky na náhradu škody podľa § 442 a nasl. Občianskeho zákonníka, alebo podľa ust. Zákonníka práce, sú samostatnými právnymi prostriedkami ochrany fyzickej osoby a preto ich nemožno použiť pri uplatnení práva na náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie podľa zák. č. 58/19696 Zb., prípadne podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru, ani podľa teraz platného zákona č. 514/2003 Z.z.

Z dôvodov vyššie uvedených, odvolací súd v prejednávanej veci považuje rozhodnutie súdu prvého stupňa v časti prisúdenej výšky náhrady nemajetkovej ujmy žalobcovi v sume 120 000 € za správne, s prihliadnutím na závažnosť zásahu, ktorým bezpochyby bolo obmedzenie osobnej slobody žalobcu, ktorý bol viac ako päť mesiacov vo výkone trestu odňatia slobody a na okolnosti vzniknutej ujmy vo všetkých sférach jeho života tak, ako to uviedol súd prvého stupňa v napadnutom rozhodnutí.“

Proti rozsudku odvolacieho súdu podali účastníci dovolanie.

Žalobca napadol dovolaním rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v časti zamietajúcej žalobu nad sumu 120 000 € a vo výroku, ktorým odvolací súd zmenil výrok súdu prvého stupňa o povinnosti žalovanej zaplatiť úrok z omeškania tak, že žalobu v tejto časti zamietol. Dovolanie proti potvrdzujúcej časti rozsudku odvolacieho súdu odôvodnil nesprávnym právnym posúdením zisteného skutkového stavu. Podľa žalobcu súdmi priznaná náhrada nie je primeraná následkom od roku 1995 trvajúceho nezákonného trestného stíhania a výkonu trestu odňatia slobody. Nesprávnym právnym posúdením veci žalobca odôvodnil svoje dovolanie aj proti zmeňujúcej časti rozsudku odvolacieho súdu. Uviedol, že podľa jeho názoru ujma mu vznikla tým, že

vykonal nezákonný trest a už v čase podania návrhu na predbežné prerokovanie nároku bolo žalovanej zrejmé, že nárok na náhradu mu vznikol. Podľa žalobcu nie je potom rozhodujúce to, akou sumou súd napokon ustálil rozsah tejto náhrady, ale to, „že žalovaný vedel, aký je úrok z omeškania.“ Navrhol z týchto dôvodov, aby dovolací súd zmenil rozsudok odvolacieho súdu v napadnutých častiach tak, že žalovanej uloží povinnosť zaplatiť mu 5 000 000 € spolu s 8,5 - ným úrokom z omeškania ročne od 19. augusta 2008 až do zaplatenia.

Žalovaná napadla rozhodnutie odvolacieho súdu „v časti prisúdenej istiny vo výške 120 000 €“. Dovolanie odôvodnila dovolacími dôvodmi podľa § 241 ods. 2 písm. a/ a c/ O.s.p.; dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s vadou konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., ktorá podľa názoru žalovanej zakladá i prípustnosť jej dovolania. Procesnú vadu podľa uvedeného ustanovenia, spočívajúcu v odňatí možnosti konať pred súdom, vidí žalovaná v tom, že súd prvého stupňa (s jeho argumentáciou týkajúcou sa rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch sa odvolací súd stotožnil) svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil, odôvodnenie jeho rozhodnutia nevyhovuje zákonným požiadavkám kladeným na odôvodnenie súdnych rozhodnutí, čím súd porušil jej právo na spravodlivé súdne konanie. Na odôvodnenie tohto dovolacieho súdu žalovaná, okrem iného, uviedla:

„Celé odôvodnenie nemajetkovej ujmy spočíva v konštatácii tvrdení a to jednak žalobcu, jednak svedkov. Z odôvodnenia vyplýva (aj keď nie explicitne), že súd všetky tvrdené skutočnosti považuje za preukázané, pričom sa súd vo svojom odôvodnení vôbec nevyporiadal so svojou povinnosťou uviesť, akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov spravoval. Napriek rozsiahlosti odôvodnenia odporca uvádza, že na základe jeho názoru nie je možné dokazovanie v rozsahu vypočutia svedkov (ktorými boli výlučne osoby v rodinnom alebo priateľskom vzťahu k navrhovateľovi) považovať za dostatočné najmä k skutočnostiam, ktorými sú: 1. Zhoršenie zdravotného stavu navrhovateľa a jeho rodinných príslušníkov v príčinnej súvislosti s nezákonným zásahom štátu, 2. Zhoršenie situácie v podnikateľskej činnosti navrhovateľa v príčinnej súvislosti s nezákonným zásahom štátu. Uvedené otázky odporca považuje za odborné, pričom uvádza, že ak svedkovia potvrdili tieto skutočnosti v časovej súvislosti s trestným konaním, nie je z uvedeného bez pochyby možné uzavrieť, že tieto skutočnosti nastali práve v príčinnej súvislosti s uvedeným konaním. Aby takého skutočnosti bolo možné jednoznačne konštatovať, mali byť v konaní vykonané ďalšie dôkazy, a to odborného charakteru. Odporca ďalej namieta taktiež záver súdu o príčinnej súvislosti medzi rozpadom manželstva a trestným stíhaním, pričom z vykonaného dokazovania je

zrejme, že bezprostrednou príčinou rozpadu manželstva navrhovateľa bolo nadviazanie známosti navrhovateľovej bývalej manželky s iným mužom. Odporca považuje za dôležité uviesť taktiež to, že dopady v osobnostných právach navrhovateľa boli vo výraznej miere vyvolané samotným konaním navrhovateľa, ktorý sa po začatí trestného stíhania zatajoval, pričom sa v uvedenom čase nevenoval sa svojej rodine a svojim podnikateľským aktivitám.“

Podľa žalovanej súd riadne neskúmal ani príčinnú súvislosť medzi svedkami tvrdenými dopadmi na osobný, rodinný a pracovný život navrhovateľa a nezákonným rozhodnutím v trestnom konaní, resp. príčinnú súvislosť v odôvodnení svojho rozsudku žiadnym spôsobom „neosvetlil“ ani sa s ňou nezoberal. Žalovaná vytýka súdu tiež, že pri rozhodovaní o uplatnenom nároku sa riadne neriadil ustanovením § 120 ods. 1 O.s.p. Tvrdí, že súd sa jednak vôbec nezaoberal skúmaním dôveryhodnosti a relevantnosti skutkových tvrdení jednak zo strany navrhovateľa, ako aj zo strany svedkov (naopak bez ďalšieho z nich vychádzal ako z preukázaných skutočností), neuviedol, akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil a nedostatočnú pozornosť venoval najmä skúmaniu a dokazovaniu (ako aj odôvodneniu v rozsudku) príčinnej súvislosti medzi zistenými dopadmi v osobnostných právach navrhovateľa a nezákonným rozhodnutím súdu v trestnom konaní. Podľa žalobkyne nie je správne ani rozhodnutie o výške priznanej náhrady, ktorú považuje za neprimeranú. I keď výška zadosťučinenia v peniazoch je predmetom voľnej úvahy súdu, aj táto úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Navrhla rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť a vec v rozsahu zrušenia mu vrátiť na ďalšie konanie.

Účastníci sa k dovolaniam druhej strany sporu, ktoré im boli doručené 9. septembra 2011, nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpení v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania, keďže jeho nariadenie nepovažoval za potrebné (§ 243a ods. 1 O.s.p.), či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, resp. jeho častiam, ktoré ním možno napadnúť.

Hneď na úvod pritom považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie.

Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“, ale je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným na nápravu len výslovne uvedených procesných (§ 241 ods. 2 písm. a/, b/ O.s.p.) a hmotnoprávných (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) väd. Preto sa dovolaním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených odvolacím súdom, tak ani prieskumu ním vykonaného dokazovania. Ťažisko dokazovania je v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za tým účelom môže vykonávať dokazovanie (§ 213 O.s.p.). Dovolací súd nie je všeobecnou treťou inštanciou, v ktorej by mohol preskúmať akékoľvek rozhodnutie súdu druhého stupňa. Preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci, nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu, nemá možnosť podľa zásad ústnosti a bezprostrednosti v konaní o dovolaní tieto dôkazy sám vykonávať, ako je zrejmé z obmedzeného rozsahu dokazovania v dovolacom konaní.

V zmysle § 236 ods. 1 O.s.p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, (pozn.: výlučne iba vtedy) pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie proti rozsudku je prípustné, ak je napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie je prípustné aj proti rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Dovolanie je prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

1. Dovolanie žalobcu smeruje proti tým častiam rozsudku, ktorým odvolací súd jednak potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v časti o zamietnutí žaloby nad sumu 120 000 € a jednak zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v časti o príslušenstve pohľadávky tak, že v tejto časti žalobu zamietol.

Prípustnosť dovolania žalobcu proti výroku odvolacieho súdu, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v časti o zamietnutí žaloby nad sumu 120 000 €, z uvedených

ustanovení Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva – napadnutou nie je zmeňujúca časť rozsudku odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O.s.p.), dovolací súd v tejto veci dosiaľ nezaujal záväzný právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.) a napadnutá potvrdzujúca časť rozsudku odvolacieho súdu nevykazuje ani znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 3 O.s.p.

So zreteľom na uvedené by dovolanie žalobcu v tejto časti mohlo byť procesne prípustné len, ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p., pretože v prípade výskytu týchto väd je dovolanie účastníka prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, bez ohľadu na formu a spôsob jeho rozhodnutia. O vadu v zmysle tohto ustanovenia ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu v časti dotknutej dovolaním žalobcu ale takú vadu konania nemá; v dovolacom konaní nevyšla najavo žiadna z nich. Ich existenciu naostatok netvrdí ani žalobca vo svojom dovolaní. Prípustnosť dovolania žalobcu v tejto časti z ustanovení § 237 O.s.p. preto nemožno vyvodiť.

K námietke žalobcu, že napadnutý rozsudok odvolacieho súd v časti, ktorou odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o zamietnutí jeho žaloby nad sumu 120 000 €, spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), dovolací súd uvádza, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantný dovolací dôvod v tom zmysle, že ho možno uplatniť v procesne prípustnom dovolaní (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), samo nesprávne právne posúdenie veci ale prípustnosť dovolania nezakladá. Nejde totiž o vadu konania uvedenú

v § 237 O.s.p., ani znak (atribút, stránku) rozhodnutia, ktorý by bol uvedený v § 238 O.s.p. ako zakladajúci prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu. Keďže žalobcom bol tento dovolací dôvod uplatnený v dovolaní, ktoré nie je v časti napádajúcej potvrdzujúci výrok odvolacieho súdu procesne prípustné, nemohol dovolací súd podrobiť napadnutý výrok rozsudku posúdeniu z hľadiska správnosti v ňom zaujatých právnych záverov. Názor, že nesprávne právne posúdenie veci nie je procesnou vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., je zhodne zastávaný všetkými senátmi občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 62/2010, sp. zn. 2 Cdo 97/2010, sp. zn. 3 Cdo 53/2011, sp. zn. 4 Cdo 68/2011, sp. zn. 5 Cdo 44/2011, sp. zn. 6 Cdo 41/2011 a sp. zn. 7 Cdo 26/2010).

Z uvedených dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že v prejednávanej veci je dovolanie žalobcu v časti smerujúcej proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený výrok rozsudku súdu prvého stupňa o zamietnutí časti žaloby, procesne neprípustné. Vzhľadom na to dovolanie žalobcu v tejto časti odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.

Z obsahu a zmyslu dovolania žalobcu (v časti napádajúcej potvrdzujúci výrok odvolacieho súdu) vyplýva, že žalobca napáda aj výrok odvolacieho súdu o trovách konania. Jeho dovolanie smeruje v tejto časti proti rozhodnutiu, ktoré je síce súčasťou rozsudku odvolacieho súdu, má ale charakter uznesenia a tento charakter nestráca, i keď rozhodnutie o trovách s meritórnym rozhodnutím vo veci súvisí a je do neho pojaté (§ 167 ods. 1 O.s.p.). Vzhľadom na túto povahu výroku rozhodnutia odvolacieho súdu o trovách konania treba prípustnosť dovolania proti nemu smerujúceho posudzovať podľa ustanovení, ktoré vymedzujú, kedy je prípustné dovolanie proti uzneseniu (§ 239 O.s.p.). Vzhľadom na to, že dovolanie proti výroku o trovách je výslovne vylúčené ustanovením § 239 ods. 3 O.s.p., nie je dovolanie žalobcu podľa § 239 O.s.p. prípustné.

Vzhľadom na to dovolací súd jeho dovolanie aj v tejto časti odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.

Iná je však procesná situácia z hľadiska prípustnosti dovolania žalobcu v časti dovolania napádajúcej rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa o povinnosti žalovanej zaplatiť spolu s priznanou istinou aj úrok

z omeškania. Proti tejto časti rozhodnutia odvolacieho súdu je totiž dovolanie prípustné podľa ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p.

Po preskúmaní tejto časti rozsudku odvolacieho súdu ale dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalobcu nie je dôvodné, pretože odvolací súd otázku omeškania a dôvodnosti žaloby v časti o zaplatenie úroku z omeškania posúdil správne po právnej stránke.

Žalobou sa žalobca domáhal v zmysle zákona č. 58/1969 v spojení s čl. 5 ods. 5 dohovoru náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch spôsobenej mu pri výkone verejnej moci. Spolu so splnením tejto povinnosti žalovanou sa domáhal tiež, aby žalovaná mu zaplatila aj úrok z omeškania s plnením tejto náhrady, do ktorého sa dostala dňa 19. augusta 2008, márnym uplynutím šesťmesačnej lehoty odo dňa podania žiadosti o predbežné prerokovanie nároku žalobcu na príslušnom orgáne. Odvolací súd na odvolanie žalovanej zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v časti priznávajúcej úrok z omeškania tak, že žalobu v tejto časti zamietol majúc za to, že povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba splnenia; až uplynutím takto určenej lehoty splnenia sa dlžník dostáva do omeškania.

Dovolací súd považuje tento záver odvolacieho súdu za správny. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 24. júna 1998, sp.zn. 1 Co 15/97, ktorý bol uverejnený Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, zošit 3, pod por.č. 45/2000, už judikoval, že povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba plnenia, až uplynutím takto určenej lehoty splnenia sa dlžník dostáva do omeškania. Dovolací súd nezistil žiadny dôležitý dôvod, pre ktorý by sa mal odchyliť od takto publikovaného záveru.

Keďže odvolací súd na daný skutkový stav použil správny právny predpis, tento aj správne vyložil a jeho právne závery zodpovedajú hypotéze použitého právneho predpisu, rozsudok odvolacieho súdu je z hľadiska ostatného dovolacieho dôvodu (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) správny. Nakoľko nebolo zistené, že by konanie odvolacieho súdu v časti o príslušenstve pohľadávky bolo postihnuté vadou uvedenou v ustanovení § 237 O.s.p. alebo inou vadou, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej, dovolací súd dovolanie žalobcu podľa § 243b ods. 1 O.s.p. v tejto časti rozsudkom zamietol.

Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd rozhodol o dovolaní žalobcu tak, ako je to uvedené v prvom a druhom výroku tohto rozsudku.

2. Žalovaná napadla dovolaním rozsudok odvolacieho súdu „v časti prisúdenej istiny vo výške 120 000 €“, teda vo výroku, ktorým odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého súdu v časti čiastočne vyhovujúcej žalobe o splnenie povinnosti.

Prípustnosť dovolania žalovanej proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v časti o uložení povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi sumu 120 000 €, z ustanovení § 238 O.s.p. nevyplýva – napadnutou nie je zmeňujúca časť rozsudku odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O.s.p.), dovolací súd v tejto veci dosiaľ nezaujal záväzný právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.) a napadnutou je potvrdzujúca časť rozsudku odvolacieho súdu, ktorá nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 3 O.s.p.

So zreteľom na to by mohlo byť dovolanie žalovanej procesne prípustné len v prípade, že v konaní došlo k niektorej z procesných väd, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p., z ktorých žalovaná výslovne namieta vadu v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., ktorá podľa nej spočíva v tom, že súd prvého stupňa (s jeho argumentáciou týkajúcou sa rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch sa odvolací súd stotožnil) svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil, odôvodnenie jeho rozhodnutia nevyhovuje zákonným požiadavkám kladeným na odôvodnenie súdnych rozhodnutí, čím súd porušil jej právo na spravodlivé súdne konanie.

Podľa dovolacieho súdu ale žalovaná tvrdí túto vadu rozhodnutia súdov nižších stupňov neopodstatnene.

Dovolací súd považuje za žiaduce k tejto dovolacej námietke žalovanej hneď na úvod uviesť, že podľa uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 115/03 z 3. júla 2003: "Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvostupňového, ale aj odvolacieho), ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ

rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces." Dovolací súd považuje za potrebné v tejto súvislosti poukázať aj na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 78/05 zo 16. marca 2005, podľa ktorého: "Súčasťou základného práva na súdnu ochranu v občianskom súdnom konaní podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je právo na odôvodnenie, ktorého štruktúra je rámcovo upravená v § 157 ods. 2 O.s.p. Táto norma sa uplatňuje aj v odvolacom konaní (§ 211 O.s.p.). Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní však nemá odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní, zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov prvostupňového rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní."

Preskúmaním veci dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutia súdov nižších stupňov zodpovedajú vyššie uvedeným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí.

Súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská procesných strán k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednaný prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté právne závery primerane vysvetlil. Z odôvodnenia jeho rozsudku nevyplýva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Súd prvého stupňa primerane vysvetlil, z akých úvah vychádzal pri závere, že žalobcovi patrí náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch a dostatočne vysvetlil aj to, z čoho vychádzal pri určení jej rozsahu.

Dovolací súd na základe uvedeného dospel k záveru, že skutkové a právne závery súdu prvého stupňa nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a že odôvodnenie jeho rozhodnutia ako celok spĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 O.s.p.). Tomu, že odôvodnenie rozsudku prvého stupňa má zákonom požadované náležitosti, že je preskúmateľné a presvedčivé, nasvedčuje podľa dovolacieho súdu naostatok aj to, že žalovaná v odvolaní proti v ňom prijatým záverom adekvátne argumentovala a v odvolaní nedostatky jeho odôvodnenia nevytýkala.

Za porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v žiadnom prípade nemožno považovať to, že súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv žalovanej.

Rovnako i odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu spĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 221 ods. 2 O.s.p.), ktorý záver podľa dovolacieho súdu vyplýva aj z vyššie citovaných častí jeho rozhodnutia.

Z obsahu dovolania vyplýva, že žalovaná spochybňuje správnosť aj toho, ako súde vyhodnotili jednotlivé dôkazy. Dovolací súd k tomu uvádza, že v prípade nesprávnosti hodnotenia dôkazov (pozn.: dovolací súd sa hodnotením dôkazov nezaoberal) nejde o dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania podľa § 237 O.s.p. (viď R 42/1993). Z prieskumnej povahy dovolacieho konania a z charakteru dovolacieho konania vyplýva, že dokazovanie sa v ňom nevykonáva (§ 243a ods. 2 O.s.p.) a dovolaciemu súdu ani neprislúcha prehodnocovať dôkazy vykonané v základnom konaní. Nesprávne vyhodnotenie vykonaných dôkazov nezakladá procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. V súvislosti s vyššie uvedeným treba ešte dodať, že pod spravodlivým súdnym procesom sa v žiadnom prípade nechápe právo účastníka súdneho konania na preskúmanie toho, akým spôsobom vnútroštátny súd hodnotil právne a faktické okolnosti konkrétneho prípadu. Do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd nepatrí právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97), resp. toho, aby súde preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorý predkladá účastník konania (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

Obsah dovolania svedčí aj o námietke žalovanej, že súde nevykonali všetky navrhované dôkazy. Dovolací súd preto uvádza, že súd nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (viď § 120 ods. 1 O.s.p.), a nie účastníkov konania. Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykonal všetky účastníkom navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, nezakladá prípustnosť dovolania proti

rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa § 237 písm. f/ O.s.p., lebo týmto postupom sa účastníkovi neodňala možnosť pred súdom konať (porovnaj R 37/1993 a R 125/1999).

Argumentácia žalovanej zvolená v dovolaní naznačuje, že súdom vytyka aj nedostatky skutkovej povahy. Spochybňuje správnosť a úplnosť skutkových zistení súdov a z nich vyvedených skutkových záverov. V prípade neúplnosti alebo nesprávnosti skutkových zistení a skutkových záverov ale nejde o nedostatok, ktorý by v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu bol považovaný za dôvod, ktorý zakladá procesnú vadu konania v zmysle § 237 f/ O.s.p. Ak k tejto nesprávnosti v súdnom konaní dôjde, nie je ňou znemožnená realizácia procesných oprávnení účastníka konania. Dovolateľkou tvrdená neúplnosť alebo nesprávnosť skutkových zistení môže prípadne zakladať tzv. inú vadu konania majúcu za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Vadu takej povahy ale možno úspešne uplatniť iba v procesne prípustnom dovolaní (o tento prípad v danej veci nejde); táto vada sama o sebe prípustnosť dovolania nezakladá.

K námietke žalovanej, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), dovolací súd uvádza, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantný dovolací dôvod v tom zmysle, že ho možno uplatniť v procesne prípustnom dovolaní (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), samo nesprávne právne posúdenie veci ale prípustnosť dovolania nezakladá. Nejde totiž o vadu konania uvedenú v § 237 O.s.p., ani znak (atribút, stránku) rozhodnutia, ktorý by bol uvedený v § 238 O.s.p. ako zakladajúci prípustnosť dovolania. Keďže žalovanou bol tento dovolací dôvod uplatnený v dovolaní, ktoré nie je procesne prípustné, nemohol dovolací súd podrobiť napadnutý rozsudok posúdeniu z hľadiska správnosti v ňom zaujatých právnych záverov. Názor, že nesprávne právne posúdenie veci nie je procesnou vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., je zhodne zastávaný všetkými senátmi občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 62/2010, sp. zn. 2 Cdo 97/2010, sp. zn. 3 Cdo 53/2011, sp. zn. 4 Cdo 68/2011, sp. zn. 5 Cdo 44/2011, sp. zn. 6 Cdo 41/2011 a sp. zn. 7 Cdo 26/2010).

Z uvedených dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že v prejednávanej veci je dovolanie žalovanej procesne neprípustné. Vzhľadom na to jej dovolanie odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.

O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 a § 142 ods. 2 O.s.p.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 14. marca 2012

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová